

«Dēstiet stāstus, un pasaule uzplauks»

Inga Kalva-Miņina

Šodien, 2. aprīlī, dāņu rakstnieka Hansa Kristiana Andersena dzimšanas dienā, atzīmējam Starptautisko bērnu grāmatu dienu. Jau kopš 1967. gada šajā dienā īpaša uzmanība tiek veltīta lasīšanai un bērnu grāmatām, to autoriem un ilustratoriem. Šogad par Starptautiskās bērnu grāmatu dienas oficiālo vēstnesi izvēlēta bērnu rakstniece Elena Perikleus (Elena Perikleous) no Kipras, kuras vēstījums "Dēstiet stāstus, un pasaule uzplauks" ir šīgada moto. Par grāmatu pasauli un tās nozīmi bērnu izaugsmē uz sarunu aicināju rakstnieci Ilzi Aizsilu un Lasīšanas vēstnesi Latgales reģionā Aiju Kuzminsku.

Uzraksta grāmatu bērniem par Papīrgrauzi

"Rakstot stāstu bērniem, nemitīgi jādomā, lai viņiem nebūtu garlaicīgi," saka grāmatas "Papīrgrauzi noslēpums" autore Ilze Aizsila

Ideja par šo grāmatu radās kādā kopīgā pasaku sacerēšanas vakarā. Mēs ar dēliem katrs stāstījām pašsacerētu pasaku, pārsteidzot pārējos ar saviem košajiem izdomas augļiem. Vairs neatminos, par ko bija citas pasakas, bet vecākais dēls Miķelis sāka savu stāstu ar to, ka bērns, ejot uz skolu, ieskatās savā somā, bet tur – vairs nav nevienas grāmatas. Sāku iztaujāt – kā nav? Kāds nozaga? Viņš atbildēja, ka tās kāds ir apēdis. Kāds, kuram garšo papīrs. Nosaucām viņu par Papīrgrauzi, un es apsolīju uzrakstīt par viņu grāmatu.

Kas rakstniekam jāzina, rakstot grāmatu bērniem?

– Lai uzrakstītu stāstu bērniem, ļoti svarīgi ir to ietērt viņiem saprotamā valodā. Tas nav vienkārši, jo ir jāpārzina bērnu valodas lietojums un intereses konkrētajā vecuma posmā. Grāmatā «Papīrgrauzi noslēpums» ir vairāki mana jaunākā dēla izteicieni.

Piemēram, ka viņš ir tikai bērns, un bērns nevar zināt visu. Un ka viņa dzīve nav izdevusies – tā viņš teica, kad kaut kas nesānāca. Piedzīvojumu grāmatās bērniem jābūt dinamiskiem notikumiem, jāsaprot stāsta labākās iespējamās beigas.

Arī ilustrācijām ir liela nozīme. Ļoti priecājos, ka grāmatas «Papīrgrauzi noslēpums» ilustrāciju autore Alise Landsberga ir sajutusi stāstu tā, kā to redzēju es pati. Pat skola atgādina manu Ezernieku vidusskolu, lai gan nebiju devusi konkrētas norādes zīmējumiem. Atzīšos, ka stāstā esmu iepinusi arī savu klasesbiedru vārdus, jo kādā no absolventu vakariem izskanēja lūgums, vai es nevarētu tā neuzkrišotī veltīt viņiem uzmanību kādā savā grāmatā.

Rakstot stāstu bērniem, nemitīgi jādomā, lai viņiem nebūtu garlaicīgi. Es tā aizrāvos, ka no divdesmit A4 lappušu stāsta, to rediģējot, radās ap deviņdesmit lappusēm. Daudz, bet, no otras puses, abiem skolēniem Rafaelam un Austrim pievienojās jauns, intriģējošs tēls – ziņkārīgā direktora meita Astrīda.

Kuras bija tavas mīlākās grāmatas bērnībā un kuras grāmatas savukārt patīk taviem dēliem?

– Man bērnībā patika grāmatas, kurās redzēju kādas blēņas un bija skaista vide, košas krāsas un piedzīvojumi. Piemēram, Mīras Lobes «Omīte ābelē», Kamillas Mikvicikas «Jasons un vasara», Astridas Lindgrēnes «Grāmata par Pepiju Garzeķi», kā arī «Visskaistākās pasakas». Un man ļoti patika filma «Bezgalīgais stāsts».

Maniem dēliem patīk «Grega dienasgrāmata» sērija, omīte viņiem nolasīja priekšā «Hariju Poteru». Dažreiz no bibliotēkas atnesu pašas izvēlētu grāmatu bērniem un dzirdu jautājumu, vai tā tomēr nav grāmata meitenēm, jo uz vāka ir uzzīmēta meitene... Acīmredzot šajā dzīves posmā viņiem ir svarīgi saprast, ko piedzīvo citi viņu vecuma puīši. Labprāt lasa enciklopēdijas ar ilustrācijām un izzina maksšķeršanas detaļas. Saka, ka gaida kādu bērnu grāmatu par futbolu. Domāju, ka es nebūšu īstā autore šādiem darbiem, lai kā gribētu izdabāt.

Marta izskaņā piedalījies Latvijas skolu un bērnu bibliotekāru 3. lasīpatikas forumā. Kādas atziņas radušās pēc dzirdētā?

– No Lasīpatikas foruma, kas notika Olaines novadā, pārbraucu ar vairākām atziņām, viena no kurām ir tāda: tas, ko vēlas rakstnieki, saskan ar to, ko vēlas bibliotekāri, – lasoša sabiedrība. Bet, ja rakstnieku sabiedrībā vairāk runājam specifiski, kādam jābūt stāstam, lai to lasītu, tad bibliotekāri ikdienā redz, ka lasītāju gumes ir ļoti dažādas, un tāpēc ir labi, ka autori raksta dažādi. Lasoša sabiedrība rodas jau no lasīšanas bērnībā. Un bibliotēka ir vieta, kur ikviens var atrast sev vēlamu lasāmvielu, bet, un tas tiešām ir būtiski, ir svarīga bibliotekāru attieksme – gan pret atnākušo lasītāju, gan pret savu darbu; kā arī vide – cik aicinoša, pieejama, draudzīga tā ir.

Forumā runāja arī par grāmatu klubu ieguvumiem. Grāmatu klubīni ir izcila iespēja veidot vietējo lasītāju kodolu. Esam jau katrā Mārupes novada bibliotēkā izveidojuši grāmatu klubīni, un aprīlī Piņķos gaidāms jaunums – grāmatu klubīnš bērniem. Tāpat izskanējušajā forumā iedves-

mojāmie no bibliotekāriem, kuri ir kaismīgi savas profesijas pārstāvji, kuri ir gatavi iet ārpus rāmjiem, lai bērnam pierādītu, ka grāmatās var atrast daudz brīnumu. Tas bija skaists pasākums ar vērtīgu zināšanu apmaiņu un arī ar kultūras programmu, ekskursijām, mūziku.

Secinājums – katrai bibliotēkai ir vērts izvēlēties to ceļu, kurā viņi sevi redz vistiprāk, nav jāmēģina īstenot visas lieliskās, citur noskaftās idejas, ir jāatrod savas bibliotēkas stiprās puses un vienots virziens, kurā darboties no sirds. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai vienas bibliotēkas un novada bibliotekāri būtu uz viena viļņa, jo viss jau ir par sadarbību, iekšēju un ārēju saskaņu.

Šonedēļ svinēsīm Lieldienas, kādas ir jūsu ģimenes tradīcijas šajos svētkos?

– Man patīk Lieldienas pavadīt Latgalē, vecāku mājās. Arī šogad tur būsīm. Parasti esam ieradusi Lieldienās darīt tā: iepriekšējā vakarā kurinām pirti, no rīta dodamies uz baznīcu, pēc tam pagalmā meklējam Lieldienu zaķa paslēptās olas. Atceros, ka vienu gadu vairākas olas bija apēdis suns, un mēs nevarējām saprast, kur tās pazudušas. Vēl citu gadu, tieši braucot no Ezernieku baznīcas, pa meža pļavu lēkāja milzīgs zaķis. Dēli toreiz bija mazi un bija bezgala priecīgi par Lieldienu zaķa eksistences pierādījumu.

Lieldienu izbraukumā vienmēr ņemam līdzī gumijniekus, jo parasti ejam arī uz mežu skatīties, vai nav jāatīra purvs un strauts no bebru nedarbiem. Tāpat es jau kopš bērnības, ja ir iespēja, nomazgāju seju meža strautā. Un tad jau ir svētku mielasts un kopīga saruna, šupošanās. Kad visa ģimene ir kopā, ļoti daudz smejamies. Mamma rūpējas, lai galdā vienmēr būtu kāds kārums, tētis, būdams ļoti aktīvs cilvēks un izcils stāstnieks savējo vidū, mūs smīdina. Ļoti priecājos, ka Lieldienu brīvdienas ir tik garas un varam pabūt ar mīļajiem ilgāku laiku.

Visiem novēlu pavadīt Lieldienas pēc iespējas pilnvērtīgi, piepildot sevi ar jaukām emocijām un īstenojot ģimenes tradīcijas, ko nodot nākamajām paaudzēm. Priecīgs svētkus!

Foto no Ilzes Aizsilas personīgā arhīvā

«Grāmata ir mīlestības saliņa»

Aija Kuzminska no Rēzeknes novada Kaunatas pagasta Lielajos lasīšanas svētkos tika godināta kā Lasīšanas vēstnese Latgales reģionā

21. martā Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notika lasīšanas veicināšanas programmas «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2025» noslēguma pasākums. Tā laikā tika sveikti arī Lasīšanas vēstneši, un AIJA KUZMINSKA no Rēzeknes novada Kaunatas pagasta ir viena no četrām Lasīšanas vēstnesēm Latgales reģionā, kas Lielajos lasīšanas svētkos tika godināta par ieguldīto darbu lasītpriekā veicināšanā sabiedrībā.

Kā laikrakstam «Vietējā Latgales Avīze» atklāj Aija, tad lasīšanas veicināšanas programmā «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija» kopā ar bērniem iesaistās jau vairāk nekā

20 gadus. «Kaunatas pagastā ir divas bibliotēkas – Kaunatā un Dubūlos. Abas es apmeklēju. Bibliotēka – informācijas krātuve – laukos ir ļoti nepieciešama,» stāsta Aija,

piebilstot: «Žūrijas grāmatas ņemam Kaunatas bibliotēkā, un liels paldies Kaunatas pagasta bibliotēkas vadītājai Irēnai Brolišai par izvirzīšanu Lasīšanas vēstneses titulam!»

Šobrīd grāmatas Aija lasa kopā ar abiem jaunākajiem bērniem – dēlu, kuram ir 12 gadi, un meitu, kurai ir 13 gadi. Grāmatas bērni noskata bibliotēkā vai arī grāmatnīcās, kur var iegādāties to grāmatu, kas visvairāk iepatikusies.

Uz jautājumu, kādai jābūt labai bērnu grāmatai, Aija atbild, ka svarīgi, lai tajā būtu daudz krāsainu bilžu un maz teksta. Grāmatai nav jābūt biežai, un, ja tā ir dzejoļu grāmata, tad dzejoļiem noteikti jābūt ar atskaņām. Bet, runājot par savu bērnu mīlākajām grāmatām, viņa atklāj: «Bērnu mīlākās grāmatas ir visas Ingo Zignera grāmatas par mazo pūķi Kokosriekstu, tai skaitā arī nesen izlasītā «Mazais Pūķis Kokosrieksts spoku pilī». Vēl mīļa ir Andrusa Kivirehka «Lote no Izgudrotāju ciema», arī Otrīda Preislera «Mazā raganiņa.»

Runājot par savām bērniem mīlākajām grāmatām, Aija nosauc vairākas, piemēram, Dzidras Rinkules-Zemzares «Kā Ņauva

meklēja draugu», Astridas Lindgrēnes «Brālītis un Karlsons, kas dzīvo uz jumta», arī dažādas pasakas. Tāpat atmiņā Aijai palikusi Astridas Lindgrēnes «Ronja – laupītāja meita», Eleonoras H. Porteris «Polianna», Sprīdīša bibliotēkas sērijas grāmatas, jo īpaši pirmais sējums «Pasaku pasaulē», tāpat ar prieku tika gaidīts un lasīts žurnāls «Zilīte».

«Grāmata ir mīlestības saliņa, kur tu vari paslēpties un atvērties jaunai pasaulei, sevi pats labāk iepazīt,» saka Aija. Kuzminska ģimene mīl ceļot – gan iepazīstot Latviju, gan arī dodoties uz citām valstīm. Aija atklāj, ka ceļojumos vienmēr ņem līdzī grāmatas, jo tad ir iespējams izbaudīt dubultceļojumu – gan grāmatas lappusēs, gan arī reāli paviesojoties jaunās vietās.

Lasīšanas vēstnesei Aijai Kuzminskai padomā jau ir daudz jaunu ideju, kā sabiedrībā veicināt lasītprieku. Viņa plāno doties uz pirmsskolas izglītības iestādēm, lai ar bērniem parunātos par grāmatām, tāpat plāno lasīšanu veicināt arī savā Dubuļu kopienā, kurā apvienojušies cilvēki, kuri vēlas īstenot dažādas idejas. ▣

Foto no Aijas Kuzminskas personīgā arhīvā

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». Par projekta raksta «Dēstiet stāstus, un pasaule uzplauks» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds